

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/85886>

Please be advised that this information was generated on 2019-06-26 and may be subject to change.

De journalist als politieke meteoroloog

Eric Vrijzen, *Wilt u niet aan mijn jasje trekken!* (Uitgeverij Balans; Amsterdam 2010) ISBN 978 94 600 3242 4, 261 p., prijs: € 17,95

In de tweede Lunshoflezing in november 2009 riep Kamervoorzitter Gerdi Verbeet de parlementair journalisten op het eigen functioneren indringend ter discussie te stellen. Die oproep kan door parlementair historici alleen maar met instemming worden begroet. Niet omdat historici zonodig een moreel oordeel moeten vellen over de journalisten, maar omdat de boeken van politiek verslaggevers een schat aan informatie opleveren. De terugblikken geven inzicht in de persoonlijke verhoudingen, de opzetjes en de pikorde. En ze bieden vermakelijke anekdotes.

Eric Vrijzen is redacteur bij weekblad *Elsevier* en werkte daarvoor bij verschillende dagbladen. Hij draait al twintig jaar mee in de 'Haagse carroussel', zoals hij zijn werkterrein omschrijft. Bij de kabinetsformatie in 1981 keek hij als jong verslaggever toe hoe een tegenstribbelende CDA-onderhandelaar Ruud Lubbers door een van de journalisten aan zijn jasje werd vastgehouden om te voorkomen dat hij er tussenuit piepte. 'Wilt u niet aan mijn jasje trekken!', reageerde Lubbers, waarop de journalist snedig antwoordde: 'Nou, daar valt u niet van om, mijnheer Lubbers.' In plaats van boos weg te benen, beantwoordde Lubbers vervolgens rustig de vragen. Vrijzen stond perplex.

Bijna dertig jaar later – inmiddels had Vrijzen ook ervaring buiten Den Haag opgedaan – besluit hij een boek te schrijven over de verhouding tussen pers en politiek sinds 2002, het jaar waarin zoveel veranderde in Den Haag. Vrijzen is nieuwsgierig naar de journalistieke mores – evengoed trouwens naar de politieke sores – en hij beschouwt journalisten als 'het instrument van de politieke cultuur'. Vrijzen wil de atmosfeer beschrijven waarin politici en journalisten informatie uitwisselen. Hij laat niet na kritisch te zijn over zijn eigen beroepsgroep. Zo vraagt hij zich af waarom politieke verschillen toch zo uitvergroot worden weergegeven en waarom er nauwelijks aandacht is voor belangrijke besluitvorming waarover consensus bestaat. Een voorbeeld van dit laatste is de begin jaren negentig gesloten overeenkomst met de vs die Schiphol een bevoorrechte positie gaf in het transatlantisch vliegverkeer. Pas toen de overlast door de toegenomen vluchten toenam en Schiphol uit zijn jasje dreigde te groeien, schrokken de media volgens Vrijzen wakker.

In het boek schrijft Vrijzen aan de hand van affaires en gebeurtenissen over 'de tango' tussen journalisten en politici. Zo schetst hij onder meer de opkomst van de populist Wilders en diens tegenvoeter Pechtold, die hij overigens in dezelfde categorie plaatst, het conservatisme van Balkenende, de manier waarop Rita Verdonk dacht haar nieuwe partij met prullaria te financieren, de seksuele escapades van Harry van Bommel, het onfrisse verhaal van Ton Heerts (PvdA) en Jan Hoedeman (*de Volkskrant*) over de vermeende martelpraktijken door Nederlandse militairen in Irak en de verstrekkende gevolgen van deze primeur.

Vrijzen beschrijft de gebeurtenissen op een amusante manier, maar laat ook ruimte voor diepzinniger bespiegelingen. Zo verklaart de toename van het belang van de 'expressieve politiek' tegenover de oude, inhoudelijke, 'instrumentele politiek' – de termen zijn geleend van de Stuurgroep Parlementaire Zelfreflectie – en het aanblijven van minister van Defensie Van Middelkoop (ChristenUnie). In plaats van de onhandig opererende minister weg te sturen,

heeft de Kamer volgens Vrijsen bedacht dat een bungelende minister schadelijker is voor de electorale concurrent ChristenUnie.

Vrijsen houdt behalve zijn collega's ook politici een spiegel voor. De overgang van het Kamerwerk als ambacht naar een voortdurend optreden in de media en de permanente berichtenshow op internet heeft hun aanzien geen goed gedaan. Politici dragen met hun profileringsdrift bij aan het ontstaan van een voortdurende verkiezingscampagne. Journalisten hebben zichzelf daarbij benoemd tot politieke meteorologen en daar is Vrijsen er één van. Een van de laatste hoofdstukken is gewijd aan *Elseviers* jaaroverzicht 'Stijgers & Dalers', dat grotendeels door hem wordt samengesteld. Vrijsen is enerzijds kritisch over de permanente *image building* door politici en het gebrek aan aandacht voor de inhoud. Anderzijds draagt hij er, met plezier, een steentje aan bij.

Gelukkig laat het boek ook ruimte voor anekdotes, zoals deze over Balkenende. In 2003 kreeg hij de Vlaamse premier Bart Somers op bezoek. Vooraf had Somers zich in een tv-programma meesmuilend over de culinaire ontvangst uitgelaten: 'Eten bij Balkenende? Ik zal mijn boterhammetjes maar meenemen.' Balkenende had er niet op gereageerd. Toen 's avonds het diner aan de hoge gasten werd geserveerd, bleef het bord van Somers leeg. Balkenende, die aanvankelijk onverstoort doorpraatte, keek hem vragend aan: 'U zou toch boterhammen meenemen?' Vervolgens bracht een bediende Somers boterhammen met chocopasta, wat hem nog meer in verlegenheid bracht. Dit lesje werd uiteraard besloten met een goed diner en uitbundig gelach.

Anne Bos

De 'waarheid' van de commissie-Davids

Rapport Commissie van onderzoek besluitvorming Irak (Boom; Amsterdam 2010) ISBN 978 90 8506 992 8, 551 p., prijs: € 29,50

Op 2 februari 2009 stelde minister-president Balkenende de commissie-Davids in om de besluitvorming van de Nederlandse regering met betrekking tot de oorlog tegen Irak te onderzoeken. Het toen demissionaire kabinet-Balkenende I (CDA, VVD en LPF) had aan deze oorlog in maart 2003 politieke steun verleend. Daarom trent leefden in samenleving en parlement talloze vragen: over de zin van deze oorlog, over de rechtvaardiging daarvan en over de kwaliteit van de informatie aan het parlement. Tijdens vele debatten wist het kabinet-Balkenende I en het daaropvolgende Balkenende II (CDA, VVD en D66) deze vragen niet bevredigend te beantwoorden. Verzoeken in het parlement om een onderzoek naar de gang van zaken in te stellen, wuifden de regeringspartijen systematisch weg.

Tijdens de formatiebesprekingen tussen CDA, PVDA en ChristenUnie spraken deze partijen af dat er geen parlementair onderzoek zou komen. Deze afspraak werd pas bekend toen de fracties van deze partijen reeds met het tot stand komen van het nieuwe kabinet hadden ingestemd. Velen waren verontwaardigd. Waar haalde men het recht vandaan essentiële rechten van het parlement bij voorbaat aan banden te leggen?